

MIĘTKA (129) *sb f*

miętka (128), **miątka** (1) *Mymer*¹.

sg *N* miętka (49). ◇ *G* miętki (54). ◇ *D* miętce (1). ◇ *A* miętkę (8). ◇ *I* miętką (16). ◇ *pl N* miętki (1).
Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *bot. Nazwa kilku gatunków bylin z rodziny wargowych (Labiatae), używanych powszechnie w lecznictwie (129) :*

a. *Mentha L.; mięta; menta Mymer*¹, *PolAnt, Mącz, Calep, Vulg, Cn; hedyosmos Calep (108) : Menta. Myncz. Miątka. Mymer*¹ 18; Też wwarzenie anyżowe zmiętką á zgałganem vfmierza brzydkości y wracanie. *FalZioł I 7b; lińtki ma przyłzyrłzym ku miętce podobne FalZioł I 36b, +4a, I 22a, 52a, 58b, 81c żp (32); Biedá wám Doctorowie i Pharifeufzowie obłudni/ że dawácie dżeięćcinę/ zmiętki anyżu i kminu/ a co wzakonię ciężłłże⁸⁰ toście opuścili MurzNT Matth 23/23; Mącz 217a; kadź tám częłto/ Lebiódką/ Miętką/ Kádźidłem/ Mirrą/ Iáłowcem/ żywicą. SienLek 3, 8, 9, 12, 16, 30 (29); Oczko 32v [2 r.], 33; KochPieś 48; Calep 474b, G53b; WujNT Matth 23/23, Lue 11/42; KmitaSpit Cv.*

W charakterystycznych połączeniach: miętka słuczona, sucha (2), uwarzona (6), (z)wierciana (3); nakrajać miętki, natłuc (utłuc) (2), nawarzyć (uwarzyć, uwarzenie) (5), nawiercić (uwiercić) (2), wiarować, woniać (4); mastykować miętkę, słuc (utłuc) (2), uwarzyć, zeżwać; kadzić miętkę; kołaczki z miętki, plastr, szalsza.

Wyrażenia: »liście miętki« (2): FalZioł V 113; weźmifz liścia Bielónowého/ [...] Miętki ogrodnéy y polnéy/ Cząbrú/ Kopru/ po gárści SienLek 162.

»z miętki proch« (2): FalZioł V 87v; weźmi fpolney miętki foku álbo prochu SienLek 74v.

»sok z miętki (wyciśniony), miętki« [szyk 6:1] (4:3): kiedy proch goryczki będzie dany s fokiem miętki/ przeciwi fie iadowitych robakow vkąłżeniu. FalZioł I 58d, I 81d, 82a, IV 39b, V 42v; SienLek 74v, 128v.

Zestawienia: »miętka balsamita« = Mentha longifolia (L.) Huds. (Rost: Mentha silvestris L.); mięta długolistna (1): Wezmi piołynu/ miętki ballamite/ to ięłt kobyley miętki FalZioł V 105v.

*»biała miętka« = Mentha longifolia (L.) Huds. (Rost: Mentha silvestris L.) a. Calamintha vulgaris (L.) Druce (Rost: Clinopodium vulgare L.); mięta długolistna a. czyścica storzyszek (cf **b.**) (1): Ná ránę głęboką á wąłką/ łtrzeloną álbo kłotą/ białą miętkę z czyłtym miodem/ á z opichem świeżym/ zárownó wźiawłzy vtłucz/ á przykłáday. SienLek 146v. [cf też **b.**]*

»miętka czerwona« = Mentha rubra Hudson (2): Miętká czérwona/ Mentha rubea, Rottemyntz. SienLek 238v, Xxx2v.

[»miętka domowa« = Mentha gentilis L. (Rost); hedyosmos, menta Cn: Domowa miętká ięłt ciepłá y fucha w wtorym łtopniu Cresc 1571 255.]

»miętka kędzierzawa« = Mentha silvestris var. crispata Schrad. (Rost); mentha crispa Cn (2): kthemu fluzy miętká kędzierzáwa. SienLek 111v, 205v.

»kobyla miętka« = Mentha longifolia (L.) Huds. (Rost: Mentha silvestris L.); mięta długolistna; mentastrum Calep, Cn; menta agrestis a. caballina Cn (6): FalZioł I 81d, V 87v, 105v; Lice też vmywác octem/ náwárzywłzy wnim Kobyley miętki SienLek 19v, 123; Calep 653b.

»leśna miętka« = *Mentha longifolia* (L.) Huds.; *mięta długolistna*; *mentastrum* Mącz, Cn; *menta agrestis a. caballina* Cn (2): Mącz 217a; Dobrze też ty wżyfłki zmázy ná licu/ czczymi/ ślinámi pomázowáć/ á kthemu tłuczony korzeń rućiąny przykłádáć/ álbo leśną miętkę zeżwawży. *SienLek* 80.

»miętką ogrodną« = *Mentha gentilis* L. (Rost) (5): Theż fok Miętki ogrodney z ocztem zmiefzany/ iefł dobry naprzeciwko czuchnieniu z vřth albo zdziáñł *FalZioł* I 81d, V 113; Miętká ogrodná/ álbo kędźierzáwa/ *Mentha crispá*, Kraus mijntz. *SienLek* 205v, 162, Xxx2v.

»polna, polska miętká« = *Mentha arvensis* L. (Rost); *mięta polná*; *menta agrestis a. caballina*, *mentastrum* Cn [szyk 7:5] (11:1): trzecia iefł napodobnoć miętki polney/ iedno iż liřt ma szyrřzi y dłuřłzy niřli miętká polřka *FalZioł* I 24a, I 81d, II 10, V 83; weźmi Pieprzu/ Poleiu/ Izopu/ polney miętki/ zárowno/ wřyfłtkiego po łóćie *SienLek* 84, 74v, 85v, 109, 128v, 153, 155v, 162.

»miętká wodná« = *Mentha aquatica* L. (Rost: *Mentha silvestris* L.); *mięta nadwodná*; *calamintha aquatica* Cn (1): wezmřz liřcia bielonowego/ nepihowego/ babczanego/ řporzyřzu/ konikowego/ řzañthy/ bazylijey/ mięthki ogrodney wodney *FalZioł* V 113; [Balsamita Vodná miętká *SzymŁowEnch* *].

b. *Calamintha vulgaris* (L.) Druce (Rost: *Clinopodium vulgare* L.); *czyřcica storzyszek* (18) :

Wyrażenie: »sok miętki, z miętki« (1:1): Też fok tey miętki piti z wodką piołynkową [...] robaki y gliřti wypádzá j zabija *FalZioł* I 24a, I 24a.

Zestawienia: »miętká kamienna« [szyk 11:3] (44): Calamentum. Miętká kamienna. řftainmuntz. *FalZioł* I 23d; wtora ofoba miętki tey kamienny zowá iá biáá lebiotká *FalZioł* I 24a, [+ 3], I 23d, 24a [2 r.], b [3 r.], 24 řp, 25c, V 96v; *SienLek* 122v, 143v.

»polná miętká« [szyk 3:1] (4): Miętká kamienna/ albo polná miętká iefł ciepłóci y řuchořci w trzeciem řtopniu *FalZioł* I 23d; Polná miętká/ Menta, vel Calaminta, Wilder poley. *SienLek* 231v, 122v, Xxx2v.

c. *Zestawienie*: »kocia, koczá miętká« = *Nepeta cataria* L. (Rost); *kocimiętká włářciwá*; *calamintha* Mącz; *gattaria*, *menta cataria* Cn [2 : 1] (3) : Calamintha, [...] Species mente vel pulegii. Koczé miętká álbo ziele, niektórzy biáá lebiotká Niektórzy rybńá náćiá zowá. Mącz 30d; *SienLek* 238v, Xxx2.

2. [bot. *Zestawienie*: »miętká ptaszá« = *Stellaria media* Vill.; *gwiazdnica pospolita*, rořlina z rodziny gořdzikowatych (*Caryophyllaceae*), pospolita rořlina ruderalná i polná, stosowaná dawniej w lecznictwie pod nazwą *Herba Alsines* lub *Herba morsus gallinae*; *alsine*, *morsus gallinae*, *myosoton* Cn: Miętká ptářza. *SienHerb* E#; Drugá [miętká] iefł leśná álbo polná/ tę po łáćinie zowá mentářtrum/ to iefł ptářza miętká. *Cresc* 1571 255.]

3. [bot. *Zestawienie*: »miętká rzymská, włoská« = *Chrysanthemum Balsamita* L. (Rost); *bylina* z rodziny zložonych (*Compositae*) rořnáca w basenie řródziemnomorskim, powszechnie używaná w dawnym lecznictwie: *SienHerb* D4#v; Iefł trzecia [miętká] ktora má ořřřze/ řzerřze y dłuřłze liřcie/ tę zowá Rzymřká ábo Włóřká miętká *Cresc* 1571 255.]

Cf [MARZYMIĘTKA], MIĘTA, [MIĘTKIEW]